

Jukka Hako/Vantaan kaupunginvaltuusto 31.1.2011

Nyt käsittelyssä olevan selvityksen käynnistämisestä päätettiin Vantaan valtuustossa huhtikuussa 2009 pitkän keskustelun ja äänestyksen jälkeen. Olin tuolloin kriittinen – kuten monet työn käynnistämistä puoltaneetkin – selvityksen tarpeellisuudesta. Olisin toivonut, että kahden kunnan mahdollisen liitoksen asemesta voimat olisi jo tuolloin suunnattu kehittämään seudun kuntien yhteistä päätöksentekoa.

Perustelin kantaani pääkaupunkiseudun kuntien välisen yhteistyön historialla. Pyydän valtuutettukollegoilteni ymmärrystä, kun jälleen kerran muistutan siitä, että Vantaan valtuusto on aiemminkin ollut samantapaisessa tilanteessa kuin tänään.

Tiedän, että kaikki eivät perusta tämän päivän päätöksiään aiemmin tehdyille linjauksille, mutta itse en pysty päättämään tulevaisuudesta tuntematta edellisen päättäjäpolven ajatuksia seudun kehittämisestä. Vaikka päätöksiä tehdään aina ajassa, ei kulloinenkin tilanne putoa taivaasta vaan on seurausta aiemmista linjauksista.

On palattava yli neljän vuosikymmenen päähän 1960-luvun lopulle, jolloin muun muassa Helsingin kaupunki esitti koko Helsingin maalaiskunnan liittämistä pääkaupunkiin. Yhtä vaille yksimielinen valtuusto asetti tuolloin seudun kuntien yhteistyön kuntaliitoksen edelle.

Sama tilanne toistui 1970-luvun alussa, jolloin Helsingin aloitteesta käsiteltiin eräiden Vantaan alueiden liittämistä Helsinkiin. Yksimielinen valtuusto tyrmäsi liitosajatukset. Valtuustomme oli jo 1960-luvun lopulla valmis kannattamaan yhteistä seudullista päätöksentekoa, kuten Espookin. Helsinki ajoi kuntaliitoksia. Tilanne ratkaistiin yhteistyössä valtiovallan kanssa. Pääkaupunkiseudulle syntyi lakisääteinen YTV. Vantaan historian kirjoittajat Pekka Ahtiainen ja Jukka Tervonen tiivistävät tapahtumasarjan oivallisesti: yhteistyölinja vei voiton liitoslinjasta.

****

Suur-Helsinki oli todellisuudessa syntynyt maantieteellisesti jo vuonna 1946, jolloin Helsingin maalaiskunnasta liitettiin koko eteläosa Helsinkiin, samoin maalaiskunnan ja Helsingin väliin syntyneet pienen itsenäiset kunnat. Voi sanoa, että 1950-luvulla metropoli oli sama kuin Helsingin kaupunki. 1970-luvulla siihen kuuluivat ainakin jo Vantaa, Espoo ja Kauniainen. Tänään metropoli on entistä laajempi. Tarkkaa rajaa ei voi piirtää, mutta useimmiten metropoliksi kutsutaan 14 yhteistyökunnan muodostamaa aluetta.

Oma näkemykseni on, että edeltävät päättäjät näkivät verkostona ja yhteistyössä toimivan kuntarakenteen parempana vaihtoehtona kuin kuntaliitokset. Tämän päivän kysymyksen tulisikin olla, miten kehittää kuntien yhteistä päätöksentekoa tähän aikaan sopivalla tavalla.

Pääkaupunkiseudun kuntien yhteistyössä Helsingillä on luonnollisesti ollut hallitseva asema. Laajemmalla metropolialueella Helsingin suhteellinen painoarvo olisi pienempi, koska seudun ympäristökuntien kasvu on jo useita vuosikymmeniä ollut suurempaa kuin Helsingin. Yhdistyneellä Vantaalla ja Helsingillä olisi mahdollisuus saada ylivalta seudullisissa kuntayhtymissä. Tästäkö kenkä puristaa?

****

Lähestyvä päätöksenteko on saanut monen päättäjän pohtimaan tehtyä selvitystä lehtien palstoilla. Kaupunginhallituksen puheenjohtajan Tapani Mäkisen kirjoitus Helsingin Sanomissa edellyttää joitakin kommentteja. Mäkinen kirjoittaa: Ei ole uusi asia, että valtuusto vastustelee muutoksia. Olen toista mieltä. Moni valtuutettu nimenomaan haluaa muutoksia. Ja eritoten kuntien välisen yhteisen päätöksenteon kehittämiseen. Kyse ei siis ole haluttomuudesta muutoksiin vaan muutoksen suunnasta. Into synnyttää jättikokoista kaupunkia pääkaupunkiseudulle on mielestäni edelleen yritys kääntää historian pyörää taaksepäin. Siksi puoltolaulu yksittäisestä kuntaliitoksesta käänteentekevästä seudun kehityksen virstanpylväänä soi korvissani kuin vanha rahiseva vinyylilevy.

Hämmentävää Mäkisen kirjoituksessa on kohta, jossa hän toteaa, että Vantaan valtuustolla ei ole moraalista oikeutta lopettaa selvityksiä tähän. Kanta on pahoittanut monen valtuutetun mielen, koska olemme suhtautuneet tehtyyn selvitykseen vakavuudella. Keväällä 2009 moni valtuutettu empi, tarvitaanko etujen ja haittojen selvitystä lainkaan. Kun hanke päätettiin käynnistää, totesimme yhdessä, että vuoden 2011 alussa meillä on käytettävissämme aineisto, jonka pohjalta päätämme mahdollisesta jatkosta. Minusta me sovimme tuolloin, että päätämme tänään asiasta, vaikka asiaa ei aivan näillä sanoilla ole kirjattu pöytäkirjoihin. Meillä on koossa satojen sivujen aineisto eduista ja haitoista. En sotke moraalialueeseen vaan totean, että Vantaan valtuustolla on velvollisuus päättää asiasta..

Päätös kuntajakolain mukaisen selvityksen torjumisesta ei ole vastuun pakoilua. Päinvastoin. Se on vastuunottoa Vantaan tulevaisuudesta. Kokoomusjohdon esitys jättäisi Vantaan vapaaseen pudotukseen ministeriön selvittäjän käsiin.

Mäkinen kirjoittaa, että selvityksiä tulisi vielä jatkaa. Jos valitsemme kuntajakolain mukaisen tien, se ei ole enää kuntien mahdollisen yhdistymisen selvittelyä. Se käynnistäisi kuntien yhdistämisen valmistelun heti. Kuntajakolaki lähtee vain ja ainoastaan siitä.

****

Keskusteluissa on useaan kertaan viitattu kansalaismielipiteeseen Vantaan ja Helsingin liittämisestä yhteen. Tällöin tarkoitetaan Helsingin Sanomien joulukuussa julkaiseman mielipidekyselyn tuloksia. Sitten ihmetellään, miksi niin moni valtuutettu on eri mieltä kuin äänestäjät. Katsotaanpa asiaa hieman tarkemmin.

Helsingin Sanomien tiedustelussa kysyttiin, pitäisikö pääkaupunkiseudun neljä kaupunkia yhdistää. Toinen kysymys oli ehdollinen, pitäisikö Vantaan ja Helsingin yhdistyä, jos neljän kaupungin liitos ei toteudu. Asukkailta kysyttiin ainoastaan liitoksista. Muita vaihtoehtoja ei tarjottu, eikä asukkailla ollut käytettävissään laajaa selvitysmateriaalia eduista ja haitoista. Me emme ole tänään vastaamassa niihin kysymyksiin, joita valtakunnan päälehti teki asukkaille. Kyse on valinnasta. Valitsemme edelleen kuntien välisen yhteistyön kehittämisen vai palaammeko menneisyyteen ja kuntaliitoksiin.

Jos meitä kuitenkin moititaan, että emme välitä saaduista vastauksista, hyvin ei mene Helsingissäkään. Samaisen kyselyn mukaan Helsingissä ei ole liitosta kannattavaa enemmistöä asukkaiden keskuudessa, mutta valtuustossa taitaa olla.

****

Kuten arvoisat valtuustokollegat tietävät, olen usean vuosikymmenen ajan osana työtäni, mutta suurimmaksi osaksi vapaaehtoistyönä luennoin erilaisissa yhdistysten ja kerhojen tilaisuuksissa Vantaan historiasta. Kuulijajoukko on ollut laaja: nuorista koululaisista eläkeläisiin, kokoomuksen senioreista ja veteraaneista työväenliikkeen jäseniin. Parin viime vuoden aikana on väistämättä sivuttu myös Vantaan ja Helsingin mahdollista yhdistymistä. Voin käsi sydämellä sanoa, että enintään kahden käden sormilla laskettavissa ovat ne henkilöt, jotka ovat olleet liitosajuksesta innostuneita. Tässä tutkimuksessa virhemarginaali on jokunen sormi suuntaansa. Saamani palaute kertoo selvästi, että pitkään Vantaalla asuneet ja aktiivisesti täällä toimivat asukkaat ajattelevat Vantaasta aivan toisella tavalla kuin Vantaalla ehkä vain tilapäisesti asuvat.

Tältä pohjalta löytyy aivan uusi tarkastelukulma, jota selvityksessä ei ole otettu huomioon, koska sitä ei mitenkään voi mitata rahassa. Kaupunkeja tarkastellaan kuin palveluja tuottavia yrityksiä. Sen sijaan kuntalaisten henkisestä pääomasta ei puhuta juuri mitään. Vantaan ulkopuolelta, myös Helsingistä, Vantaa saattaa näyttäytyä kaikin tavoin pääkaupungin varassa elävältä yhteisöltä.

Silloin unohtuu, että vantaalaiset toimivat omassa kotikaupungissaan erittäin tiiviinä verkostona erilaisissa järjestöissä, vapaaehtoistyössä ja

seurakunnissa. Yli puoluerajojen ja yhteiskunnallisten näkemysten. Oman kaupungin varaan rakentunut henkinen pääoma on valtava.

Speciellt gäller det här den svenskspråkiga befolkningen (i Vanda), där många släkter har flera sekel långa band till Vanda. Det är inte bara språket som förenar vår stads svenskspråkiga invånare. Vandasvenskarna har en hembygds kärlek som visar sig i de gemensamma fritidsintressena och i viljan att arbeta för staden genom att ta hand om varann. Precis som i en stor familj.

Aivan erityisesti tämä koskee Vantaan ruotsinkielistä väestöä, jolla monissa suvuissa on satojen vuosien siteet Vantaalla. Kaupunkimme ruotsinkielisiä yhdistää kielen lisäksi kotiseuturakkaus omaan kotikaupunkiin yhteisissä harrastuksissa ja halu tehdä työtä kaupungin eteen toinen toisesta huolehtien. Toimien kuin yksi suuri perhe.

Pääkaupunkiseudulla ei ole varaa menettää yli 200 000 asukkaan henkistä verkostoa. Se on valtava voimavara koko seudun kehityksessä. Sen on myös yritys elämä tunnustanut.

****

Keskustelussa nousee toistuvasti yhtenä yhdistymisen mahdollisena hyötynä yhtenäiset bussi- ja junalippujen hinnat Vantaalla ja Helsingissä. Tämä kertoo siitä, että seudun päätöksentekojärjestelmä on epäselvä asukkaille, mutta valitettavasti myös joillekin päättäjille. Vantaa ja Helsinki eivät päästä lippujen hinnoista. Niistä päättää kuntayhtymä Helsingin seudun liikenne HSL. Lähiviikkoina Vantaallakin otetaan kantaa lausunnolla olevaan lippujen hintauudistukseen. HSL:n hallituksen yhteisenä tavoitteena on ainakin toistaiseksi ollut päästä lippujen hinnoissa eroon kuntarajoista. Jossakin vyöhykeraja kuitenkin aina on. Asukkaat purnaavat aiheellisesti ns. lyhyiden seutumatkojen kalleudesta. Uskallan kuntayhtymän hallituksen jäsenenä luvata, että tämä ongelma tulee pienenemään, sillä hintaporrasta vyöhykerajalla ollaan madaltamassa. Mahdollinen kuntaliitos ei siis vaikuta lippujen hintoihin.

*****

Helsingin maalaiskunta oli sotien jälkeen päätetyn ja vuonna 1946 voimaan tulleen suuren alueluovutuksen jälkeen silvottu väkimäärältään alle kolmannekseen. Asukkaita oli noin 12 000. Helsingin maalaiskunnan ja Vantaan kehitys yli 200 000 asukkaan työpaikkakaupungiksi on kuluneita vuosina ollut suomalaisen kaupunkihistorian menestystarina. Se ansaitsee jatkoa tilanteessa, jossa Vantaa on Kehäradan myötä ottanut seudullisen ja osin myös valtakunnallisen vastuun siitä, että asutusta ohjataan raideliikenteen varrelle.

Vantaan kaupunki ja sen poliittiset ryhmät ovat vuosikymmeniä olleet johdonmukaisesti kuntien yhteistyön kannattajia. Se on myös se suunta, jonka pääkaupunkiseudun kunnat yhteisesti valitsivat aikoinaan YTV:n synnyn yhteydessä. Yhteistyön muodot ja yhteinen päätöksenteko jatkuvasti kasvavalla metropolialueella tarvitsee tarkistusta. Siihen tulisi nyt suunnata kaikki voimat.

Kuntaliitoskorttikin Helsingin kanssa on jälleen kerran selvitetty. Mahdollinen kuntaliitos ei tuo Vantaalle lisää palveluita eikä etuja vantaalaisille veronmaksajille. Ja mikä oleellisinta: Vantaan ja Helsingin avioliitto ei ratkaisisi yhtään seudun ongelmaa. Voisipa jopa hankaloittaa yhteistyötä.

Toivon, että Vantaan kaupunginvaltuusto jatkaa kaikkiin naapurikuntiin päin avoimella ja aloitteellisella yhteistyön linjalla ja antaa omalta osaltaan tukensa koko Helsingin seudun päätöksenteon uudistamiseen.